

Předčasný nástup povinné školní docházky

Diagnostiku v PPP či SPC je vždy nutno předem objednat. Vyšetření žáka se po domluvě uskutečňuje v několika sezeních. Výsledkem je závěrečná zpráva z vyšetření. Celý proces tak může být otázkou i několika měsíců. Vzhledem k blížícím se termínům zápisů do základních škol k povinné školní docházce je tedy namísto upozornit, že existuje i možnost předčasného nástupu mimořádně nadaných dětí k povinné školní docházce již v pěti letech věku. Kromě vysokého IQ je v takovém případě důležitý i dobrý zdravotní stav či schopnost zapojit se do staršího kolektivu. Nástup pětiletých dětí, které oslaví šesté narozeniny až od ledna do června, je u nás možný pátým rokem. Tato skutečnost přichází do stále většího povědomí veřejnosti, a dětí takto zapsaných k povinné školní docházce tedy postupně přibývá.

Zákon říká, že dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince

k plnění povinné školní docházky je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení. Podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června je doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře. Zákonný zástupce tato doporučení přiloží k žádosti dle § 36 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon).

Závěrem

„Nadaných žáků je právě tolik, kolik jich dokážeme identifikovat.“ I kdybychom za celou dobu své praxe odhalili jediného nadaného žáka, má tento proces význam. Důležité je se o včasnou a správnou identifikaci alespoň pokusit.

ZDROJE

- ČAVOJSKÁ, M. a kol. *Vyhledáváme rozumově nadané žáky. Metodická příručka.* Praha: VÚP, 2010, s. 68.
- FOŘTÍK, V., FOŘTÍKOVÁ, J. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností.* Praha: Portál, 2007, s. 126.
- JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných.* Praha: IPPP, 2006, s. 131.
- LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie.* Bratislava: Iris, 2003, s. 394.

II

Děti s autismem v mateřské škole

Mgr. Marie Franců,
speciální pedagog SPC APLA,
poradce rané péče APLA

Mgr. Alena Valáková,
speciální pedagog SPC APLA,
poradce rané péče APLA

Článek pojednává o integraci dětí s poruchou autistického spektra do mateřských škol a předškolních zařízení. Autorky popisují současný stav, zmiňují základní možnosti integrace a připojují obecné doporučení, jak s dětmi s tímto závažným postižením v mateřských školách pracovat. V článku je uveden i jeden konkrétní příklad z praxe.

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) je souhrnný název pro velkou a poměrně různorodou skupinu projevů ovlivňující všechny oblasti života. Pro PAS jsou typické specifické potíže v oblasti sociálních vztahů, komunikace a v oblasti představitivosti, kde se deficity u malých dětí

projevují zejména ve způsobu hry. Děti s autismem se obtížně adaptují na nové prostředí, mají potíže přizpůsobit se změnám nebo nepředvídatelným situacím, nedokážou přiměřeně spolupracovat a vyhovět kladeným požadavkům. Přiměřené začlenění dětí s PAS do předškolního vzdělávání je prioritou již z důvodu primárního deficitu v sociálně komunikačních dovednostech všech osob s PAS, stejně tak přijetí proměnlivosti okolního prostředí (např. změn, pokynů ze strany dospělých, nepředvídatelnosti okolí apod.).

V prostředí předškolního zařízení získává dítě první zkušenosti s pobytem ve skupině dětí, učí se hrát si vedle ostatních dětí, společně s nimi při kooperativní hře. Důležitá je také zkušenost z řízených aktivit, kdy se dítě učí respektovat pokyny pedagoga, čekat, než na něj přijde řada, naslouchat a reagovat na dotazy. Trénují se také další důležité sociální dovednosti jako pozdrav, vyslovení žádosti o pomoc, poděkování. Ve školce je také věnována pozornost rozvoji komunikačních dovedností, základům pracovních dovedností, jako je koncentrace pozornosti, sezení při práci na místě; a v neposlední řadě i sebeobslužným dovednostem při převlékání, jídle, toaletě a hygieně.

Pro děti s PAS je navštěvování předškolního zařízení stejně přínosné jako pro všechny ostatní děti, jen je třeba jim přizpůsobit podmínky pro pobyt ve školce a citlivě volit průběh výchovně-vzdělávacích aktivit.

V současné době můžeme dítě s PAS integrovat formou:

1. **Individuální integrace** v běžné třídě mateřské školy, kde je možné využít i podpory asistenta pedagoga (dalšího pedagogického pracovníka, který napomáhá zapojení dítěte do výchovně-vzdělávacích aktivit, přizpůsobuje aktivity a prostředí integrovanému dítěti pomocí specifických metod a pomůcek).
2. Pojmeme **skupinová integrace** se rozumí vzdělávání žáka ve speciální třídě nebo specializované třídě. Tato integrace může být uskutečněna v běžných mateřských školách, logopedických třídách s menším počtem dětí, speciálních třídách při běžné MŠ nebo ve speciální mateřské škole. Existují i speciální třídy mateřské školy zaměřené na vzdělávání dětí s autismem.

Podpora jednotlivých dětí s PAS při začlenění do předškolního zařízení se velmi liší podle osobnostních specifíků dítěte, míry symptomatiky autismu i případných dalších přidružených postižení. Obecně lze ale při začlenění dětí s PAS do předškolního zařízení doporučit některé metodické postupy a přístupy:

- **Postupná adaptace** při nástupu do předškolního zařízení: je třeba postupně a citlivě navyšovat hodiny každodenní docházky, aby nástup nebyl příliš náročný a dítě se mohlo postupně adaptovat.
- Zajistit dostatečnou **strukturalizaci a vizualizaci prostředí i času**: vytvořením vizualizovaného denního režimu a prací s ním (znázornění posloupnosti prováděných aktivit pomocí konkrétních předmětů, fotografií

nebo obrázků) zajistíme časovou předvídatelnost aktivit v průběhu dne. Je také efektivní rozlišovat, kde různé aktivity probíhají (kde dítě sedí při jídle, místo na relaxaci apod.). Důležité je také strukturovat a vizualizovat zadání úkolů a činností.

- **Střídat činnosti** v kratších časových úsecích a aktivity střídat s **relaxačními přestávkami**: i běžné aktivity v MŠ svým sociálním kontextem mohou dítě s PAS velmi zatěžovat, proto je důležité dát dítěti dostatečný prostor pro vlastní relaxaci a odpočinek.
- Podpora při **zapojování do skupinových aktivit**: je třeba citlivě zvolit míru a formu podpory dítěte s PAS při zapojení do skupinových aktivit, tak aby se dítě mohlo alespoň po krátkou dobu činnosti aktivně účastnit.
- **Individuální práce**: trénink některých nových aktivit je efektivní zpočátku zkoušet v individuálním kontaktu (dítě s pedagogem nebo asistentem pedagoga), až po jistém osvojení je můžeme přenést do rušnějšího prostředí.
- **Kontakt s vrstevníky**: velmi důležité je také podporovat navazování kontaktu s vrstevníky odpovídajícím způsobem, dítěti navrhnout možné cesty, usměrňovat ho při neadekvátním kontaktu, popřípadě organizovat krátké řízené hry.
- **Použití motivace**: pro zvýšení efektivity spolupráce a aktivity na činnostech dítěte s PAS můžeme podpořit spolupráci motivačně. Děti s PAS nejsou z podstaty postižení autismem tak silně vnitřně ovlivňovány sociální motivací, proto můžeme spolupráci a aktivitu podpořit motivující aktivitou nebo předmětem. Někdy můžeme využít i dlouhodobější znázornění motivace a žetonového hospodářství.
- **Augmentativní a alternativní formy komunikace**: některé děti s PAS s narušenými komunikačními schopnostmi profitují díky používání náhradního nebo podpůrného komunikačního systému (nejčastěji s použitím obrázkových nebo fotografických karet, jejichž předáním pedagogovi vyjadřují konkrétní potřebu nebo žádost), který je třeba používat i ve školce. Konkrétní forma a podoba komunikačního systému vychází obvykle z doporučení speciálně pedagogického centra.
- **Trávení volného času**: někdy je třeba i podpořit dítě s PAS při tréninku, jak se zabavit ve svém volném čase, navrhnout a zkoušet různé volnočasové aktivity.
- **Rozvíjení sebeobslužných dovedností**: při převlékání, stravování, umývání rukou a na toaletě mohou mít děti s PAS potíže s návazností jednotlivých kroků dané činnosti nebo s motorickou obratností atd. Pomocí může znázornění postupných kroků dané činnosti obrázky nebo popřípadě podpora motivace.
- **Odlíšnosti ve smyslovém vnímání**: při každodenních aktivitách je důležité také věnovat dostatečnou pozornost možným specifickým ve smyslovém vnímání dětí s PAS. Některé děti mohou být přecitlivělé vůči i mírně zvýšenému hluku, akustice třídy, osvětlení prostoru, mohou mít citlivější vnímání doteku nebo posunutý práh vnímání bolesti atd.
- **Komunikace a spolupráce rodičů a školky**: důležité je také vzájemné předávání aktuálních informací o dítěti

(u dětí s PAS se vliv negativního emočního prožitku nemusí vždy projevit bezprostředně, ale někdy až s určitým zpožděním), ale i společné sdílení úspěchů.

Příklady z praxe:

Čtyřletý chlapec s PAS byl integrován v běžné třídě mateřské školy bez přítomnosti asistenta pedagoga. Nedokázal se ale adaptovat bez pomoci druhé osoby – nezvládal pokyny učitelek a správné reakce na ně, při hře s dětmi docházelo ke konfliktům, nedokázal s ostatními spolupracovat; při změně činností (např. odchod na zahradu) se nedokázal přizpůsobit situaci, nedokázal se převlékat v šatně za rušné přítomnosti ostatních dětí apod. Po prvním pololetí bylo jasné, že je nutné zajistit pro chlapce podporu asistenta pedagoga, za jehož

přítomnosti se situace v mnohém zlepšila: asistent dohlížel na převlékání v šatně o samotě, podporoval společnou hru dětí, s obrázkovým denním režimem, zajišťujícím předvídatelnost budoucích aktivit, bylo i přijetí změn výrazně plynulejší.

Každé dítě s PAS je specifické a potřebuje v MŠ jinou podporu související s projevy konkrétní diagnózy PAS, případnými přidruženými postiženími dítěte. Začlenění dítěte s PAS do předškolního zařízení je velmi důležité, především proto, že si dítě osvojuje sociální dovednosti při pobytu ve skupině vrstevníků, učí se spolupracovat, přizpůsobit se požadavkům, rozvíjí pracovní chování, což mu usnadní lépe zvládnout nástup do školy.

II

POZVÁNKA NA KURZY

Pedagogická podpora řečového vývoje dítěte předškolního věku

Datum konání:	11. prosince 2015
Čas konání:	9.00 – 16.00
Místo konání:	NIDV, krajské pracoviště Liberec
Počet hodin:	8 vyučovacích hodin
Lektor/lektori:	Mgr. Marie Sekyrková
Organizační garant:	Bc. Petra Karbanová, karbanova@nidv.cz , tel.: 482 360 511, 775 571 651
Poplatek:	800 Kč

Popis programu

Program je rozdělen do několika částí – Dětská řeč a vliv civilizačních faktorů (1 h), Výkony dítěte v jazykových rovinách ve věku 3–6 let: lexikálně sémantické, morfologicko-syntaktické, foneticko-fonologické a pragmatické. Úskalí řečového vývoje dítěte ve věku 3–6 let (2 h). Základní charakteristika dítěte v riziku narušené komunikační schopnosti – členění vad řeči, nejčastější druhy narušené komunikační schopnosti (2 h). Seznámení s metodickými materiály pro podporu dítěte v MŠ v oblasti řeči, sluchového a zrakového vnímání. Praktické ukázky /hry a hračky ke stimulaci/ (3 h). Ukázky a metodický materiál pro dechová cvičení, cvičení sluchového vnímání – cvičení fonemického sluchu, fonémického uvědomování, akustické paměti, akustické pozornosti, motoriky jazyka. Ukázky IVP pro integrované děti s vadami řeči v MŠ. Kolektivní cvičení pro děti v MŠ. Praktické ukázky stimulace dítěte předškolního věku. Seznámení se stimulačními programy pro předškoláky. Praktické ukázky: předvedení pomůcek pro podporu slovní zásoby / práce s interaktivní tabulí, tabletem, práce s obrázkovým materiálem. Seznámení a nástin spolupráce logopedů s rodinami dětí v riziku NKS.

Zápis do školy a příprava na školní matematiku

Datum konání:	6. ledna 2016
Čas konání:	9.00 – 15.00
Místo konání:	Učebna NIDV – všechna pracoviště
Počet hodin:	6 vyučovacích hodin
Lektor/lektori:	PhDr. Michaela Kaslová
Organizační garant:	Mgr. Marie Vránová, vranova@nidv.cz , tel.: 567 571 818, 775 571 627
Poplatek:	550 Kč

Popis programu

Účastníci vzdělávacího programu budou seznámeni s různými pohledy na přípravu vstupu dítěte do školy. Uvidí na analýze konkrétních činností, co je pro vstup dítěte do školy s ohledem na školní matematiku důležité. Účastníci spolu s lektorem prodiskutují úroveň dostupných materiálů, ze kterých vycházejí někdy nepřiměřené požadavky rodičů či médií na děti a pedagogy. Lektorka představí přítomným zkušenosti s přechodem dítěte z MŠ do ZŠ v jiných evropských zemích. Účastníci si odnesou seznam klíčových kritérií, alternativní modely přístupů včetně kladů i záporů každého z nich.